

PIETRO LAUREANO

Arquitecte especialitzat en deserts i zones àrides

“El concepte de paisatge ha canviat: no és el que veus, és el que fas”

ÀLEX GUTIÉRREZ

L'endemà Ha treballat amb la Unesco en la creació d'un banc de coneixement que preservi les tècniques tradicionals de construcció. No és nostàlgia: ho fa en clau de futur. Considera que permeten una adaptabilitat més gran als reptes de cada comunitat o ciutat

El seu estudi dels oasis li ha valgut encàrrecs d'arreu del món. A Tucson, Arizona, volen saber com gestionar l'aigua, escassa perquè es queda a Las Vegas. La NASA fins i tot li ha consultat si viure a Mart en coves seria possible. Laureano va visitar Barcelona per obrir els Fòrums d'Arquitectura de l'Esarq-UIC.

Com acaba convertint-se algú en un urbanista del desert?

Vaig créixer a Matera, una ciutat fantasma italiana, abandonada des de la fi de la Segona Guerra Mundial. Allà les cases són coves excavades en pedra calcària. Vaig marxar a Florència, a estudiar, i sentia un pes al pit per Matera. Quan vaig acabar la carrera, me'n vaig anar a Algèria i vaig viure vuit anys als oasis: volia experimentar com vivia la gent a qui la modernitat havia negligit. I vaig adquirir tot el meu coneixement sobre deserts, creació d'aigua, de sòl...

¿El miraven de manera estranya, els companys de facultat, per no voler construir el gratacels més alt?

No es pensi. La facultat de Florència llavors estava molt orientada a l'entorn i poc a la gran arquitectura. El meu professor d'urbanisme era un partisà que volia salvar Florència del pla d'urbanitzar els turons que l'envolten. Ens preocupàvem més de restaurar que de construir.

Ha lluitat contra el clixé erroni que els oasis són fenòmens naturals.

Sí, vaig ser el primer a Occident que va recordar que són les persones les que construeixen. Que l'aigua no surt del no res. Fins i tot vaig reescriure l'entrada *oasi* a l'enciclopèdia italiana. L'oasi no és un lloc màgic. L'aigua és un bé preciós, que cal captar i canalitzar. La vegetació tampoc no surt del no res: són plantes que es converteixen en arbres a còpia de tallar-ne les fulles. El desert és una lliçó constant: veus immediatament si l'encertes o no. Si falles, pagues. I és la mort.

Com és l'urbanisme modern?

Ja no pensem en monuments: pensem en comunitats, que construeixen monuments, sí, però també ecosistemes. El concepte de paisatge ha canviat: no és el que veus, és el que fas. És com t'ho manegues per crear un ambient protector.

¿Aquestes tècniques es poden aplicar també a les grans ciutats?

Sí, i tant. Una gran experiència per a mi va ser tornar a Matera per revisar la meua ciutat natal amb ulls de la gent del desert. Vaig estudiar com ho podíem fer per captar i transportar l'aigua, tenint en compte que no hi plou gaire. Matera ha fet un tomb i ara és una destinació turística. Mirem de ser sostenibles, però és difícil. El turisme és com la inflació: necessitem que n'hi hagi una mica, però massa és perjudicial.

És crític també amb les solucions industrials aplicades a l'engròs, sense considerar les peculiaritats. I anem a pitjor. El sistema agrícola europeu no funciona. Ja veiem que cal protegir-lo i convertir-lo en sostenible, però a l'hora de la veritat no fem res. Ho veiem a Itàlia: tenim desastres naturals a l'hivern, però per Pasqua ja no hi ha aigua. Un drama. L'aigua, que era benèfica, ara és una força destructiva. No ens cal agricultura industrial a Europa: produïm massa i impedim que el Tercer Món desenvolupi l'agricultura. És com amb les ciutats asiàtiques de vint milions d'habitants, que copien el nostre model i la ciutat acaba en col·lapse. Necessitem ciutats autònomes, que produeixin la seva energia.

A partir de quants habitants una ciutat ja no pot ser sostenible?

Necessitem ciutats petites amb cinturons verds: mig milió d'habitants màxim. I hem de deixar de pensar les ciutats només en termes horitzontals. Cal pensar també en vertical: què passa a l'atmosfera i què passa al subsòl. Les cases haurien de ser autònomes, energèticament. I tenir jardins als terrats, per climatitzar les llars i per captar aigua.

Però no serà aigua potable.

És que no cal tenir-ne a tot arreu de la casa. Mirem què passa a Florència: traïem l'aigua de l'Arno, que és impossible de beure, de tan bruta. Llavors la transformem en potable, mitjançant un procés caríssim. I la fem circular per tot arreu de la casa, incloent-hi el vàter. I què fa la gent? Acaba bevent aigua mineral! Hem de canviar això. Aigua potable a la cuina i menys potable a les altres aixetes. El sistema actual fa que tota l'aigua que tornem al riu, amb el rebuig, arribi al mar i l'hipertrofia de nutrients. I alhora estem perdent fertilitat al sòl i necessitem compensar-ho i posar-hi additius.

Aquestes tècniques són més cares?

La gent creu que sí. Però perquè en el cost de l'operació no consideren la seva eficàcia real. Un exemple: l'oasi. La solució de la tecnologia moderna és fer-hi un pou. Fàcil i barat, oi? Però si vas absorbint l'aigua i no la fas entrar en un cicle, al final et quedes sense. Quan calcules el cost d'aquesta catàstrofe, ja no surten els números. I encara una altra idea: les pràctiques tradicionals que defenso no són intenses de capital, sinó de treball, cosa que, en uns temps en què hi ha poca feina, és essencial.

Les companyies energètiques no se'l deuen estimar gaire.

Ah, no s'ho prenen gaire bé, el que dic. Hauríem de recordar que el petroli no és tan costós, però en controlen la producció i, amb les taxes, també el preu. I és possible produir energia neta i barata. No necessitem nuclears. ■

un escriptor

ALBERT CAMUS

un color

VERD

una pel·lícula

'LA DOLCE VITA' DE FELLINI

Pietro Laureano va venir a Barcelona per inaugurar el cicle de conferències sobre arquitectura de l'Esarq-UIC. FRANCESC MELCION